

2013-12-10

VLL 1963-2013

Regeringen
Socialminister, Göran Hägglund
Socialdepartementet
Integrationsminister, Erik Ullenhag
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Ansökan om att regeringen ska inrätta ett nationellt centrum för samisk hälsa

Bakgrund

Västerbottens läns landsting är i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk förvaltningsområde för den samiska minoriteten och har kontinuerliga samråd.

Vid det samiska samrådet den 11 mars 2013 ställde sig samrådet bakom ett initiativ om att Västerbottens läns landsting ska ansöka hos regeringen om att ett nationellt centrum för samisk hälsa ska inrättas i Västerbottens län.

Ansökan

Västerbottens läns landsting ansöker med denna skrivelse om att regeringen vidtar de nödvändiga åtgärder som krävs för att inrätta ett nationellt centrum för samisk hälsa i Västerbottens län.

Motivering

Behovet av ett centrum för samisk hälsa har påtalats av olika organisationer och myndigheter under de senaste åren. Några exempel på detta är:

- 2007 utgavs FN-rapporten *Mission to Sweden*, av FN:s rapportör Paul Hunt, som ansåg att Sverige måste utarbeta ett nationellt center för hur man ska säkerställa en god hälsa bland samerna.
- 2009 påtalade rapporten *Samernas hälsosituation i Sverige – en kunskapsöversikt*, framtagen av Södra Lapplands Forskningsenhet, behovet av nationellt centrum för forskning om samernas hälsa.
- 2010-04-26 presenterade Folkhälsoinstitutet, som svar på ett regeringsuppdrag, rapporten *Hur mår Sveriges nationella minoriteter?* I den rapporten föreslår Folkhälsoinstitutet att regionala kunskapscentra för nationella minoriteters hälsa ska inrättas.
- 2010-05-25--27 beslutade Sametinget att bifalla en motion som tar upp frågan om att Sametinget ska ta initiativ till att ett kunskaps-, kompetens- och forskningscenter för samers hälso- och sjukvård ska etableras.
- 2013-06-17--18 beslutade landsmötet för Svenska Samernas Riksförbund att anta en resolution med krav om att Sveriges Riksdag och regeringen ska inrätta ett centrum för samisk hälsa.
- 2013-10-04 lämnade Maria Lundqvist-Brömster (FP) och Anita Brodén (FP) in en riksdagsmotion om att regeringen ska utreda behovet av ett centrum för samisk hälsa.

2013-12-10

Det som på olika sätt beskrivs i alla dessa rapporter och initiativ är den i dag sammanställda forskningen kring samernas hälsosituation. Den visar att samernas hälsosituation generellt inte skiljer sig väsentligt från majoritetsbefolkningen, utom inom vissa hälsoområden. Exempel på detta är att det hos de renskötande samerna finns ökad ohälsa kopplat till arbetsförhållanden, som kännetecknas av arbetsrelaterade olyckor och psykiskt påfrestande arbeten. Renskötande samer visar också en högre nivå när det gäller ångest och depression samt en överdödlighet när det gäller självmord.

De olika rapporterna och initiativen för ett nationellt centrum för samisk hälsa lyfter också fram att det finns ett tydligt behov av att bredda kunskapen om samernas hälsosituation. Det vill säga att det behövs fortsatt forskning kring en rad olika hälsotillstånd bland samerna, hur dessa är kopplade till olika riskfaktorer och hur de förändras över tid.

För att stärka och samla forskningen kring den samiska hälsan kan erfarenheter hämtas från Norge där ett nationellt kunskapscentrum inrättades för ett antal år sedan.

Går man igenom den vetenskapliga dokumentationen om de svenska samernas hälsosituation, som finns i dag, kan man konstatera att stora delar av denna har sitt ursprung i forskning som bedrivits från Västerbotten, till exempel vid Södra Lapplands Forskningsenhet, Enheten för psykiatri vid Umeå universitet och FoU-enhet vid Glesbygdsmedicinskt centrum i Storuman. Några exempel på rapporter som har kommit ut av den forskning som har bedrivits är:

- Samernas hälsosituation i Sverige – en kunskapsöversikt
- The health condition in the Sami population of Sweden
- Mental health problems among the Swedish reindeer-herding Sami population
- Ung same i Sverige – Livsvillkor, självvärdering och hälsa
- Är jag en riktig same? En etnologisk studie av unga samers identitetsarbete

Forskningsprojekt kring samernas hälsa som pågår i dag eller som nyligen har avslutats vid Glesbygdsmedicinskt centrum i Storuman är:

- Akutsjukvård i extrem glesbygd
- Förebyggande hälsovård/företagshälsovård för renskötande samer
- Informationssatsning om samisk kultur och levnadsförhållanden
- Förekomst av astma och lungsjukdomar bland renskötande samer – en deskriptiv studie

Denna myckna forskning vittnar om att det finns stort kunnande om samernas hälsa i Västerbottens län.

Utöver forskning skulle ett nationellt centrum för samisk hälsa kunna hantera utbildnings- och informationsinsatser riktade mot hälso- och sjukvården inom Lappland, rådgivning gentemot hälso- och sjukvården när det gäller samiska frågor, ordnande med regelbundna hälsokontroller inom hela svenska Lappland och vara rådgivande gentemot enskilda samer som upplever problem när det gäller behovet av stöd och kontakter med hälso- och sjukvården i Sverige.

Västerbottens läns landsting förordar att det till ett nationellt centrum för samisk hälsa ska knytas en styrgrupp med representanter från det samiska samhället, genom organisationer/föreningar, samt från forskningen och hälso- och sjukvården.

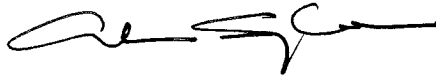
2013-12-10

Mot bakgrund av det tydliga behovet av ett nationellt centrum för samisk hälsa, vilket har påtalats av olika organisationer och myndigheter, och den stora kunskapen inom området, som finns i Västerbottens län, talar mycket för att en lokalisering av ett nationellt centrum för samisk hälsa i Västerbotten skulle vara fördelaktigt och bidra till att uppnå målen i den nationella folkhälsopolitiken.

Med anledning av detta ansöker Västerbottens läns landsting om att regeringen vidtar de nödvändiga åtgärder som krävs för att inrätta ett nationellt centrum för samisk hälsa i Västerbottens län.

VÄSTERBOTTENS LÄNS LANDSTING
Landstingsstyrelsen

Peter Olofsson
Ordförande

Anders Sylvan
Landstingsdirektör